

“Oppia ikä kaikki” - Celý život je učení

Stručný vhled do vývoje finského vzdělávacího systému.
Doporučení pro implementaci některých základních
myšlenek a principů do prostředí českého školství.

Projekt „Vzděláním k úspěchu bez bariér“ reg. číslo CZ.02.3.62/0.0/0.0/16_037/000394

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Předmluva.....	2
Úvod	3
Historický vývoj finského školství.....	4
Charakteristika současného finského školství	9
Srovnání českého a finského školství (s přihlédnutím k problematice speciálního vzdělávání)	12
Nápady na implementaci v prostředí českých škol	22
Závěrem.....	26
Použité zdroje	27

Tento materiál vznikl v rámci projektu „Vzděláním k úspěchu bez bariér“
reg. číslo CZ.02.3.62/0.0/0.0/16_037/0003942.

Informační a poradenské centrum Západočeské univerzity (IPC), 2020
Univerzitní 20, 301 00 Plzeň

Text zpracoval kolektiv pracovníků IPC.

Použité fotografie byly pořízeny účastníky zahraničních stáží.

Předmluva

V letech 2017 až 2020 realizovalo Informační a poradenské centrum Západočeské univerzity projekt „*Vzděláním k úspěchu bez bariér*“, který byl primárně zaměřený na oblast vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Prostřednictvím projektových aktivit vzdělávacího a podpůrného charakteru byla pozornost věnována samotným žákům se SVP, jejich zákonným zástupcům, pedagogům, poradenským pracovníkům a dále i třídním kolektivům.

Aktivity projektu se ve své podstatě snažily po celou dobu jeho trvání formovat bezpečné inkluzivní prostředí, ve kterém se všichni zúčastnění aktéři měli možnost potkávat, diskutovat a sdílet aktuální témata či problémy, a důležitou součástí byl i přístup k odbornému poradenství. V případě pedagogických pracovníků pak byly aktivity zaměřeny také na prohlubování jejich dalšího profesního vzdělávání, získávání zkušeností a posilování kompetencí, které by mohli nadále využívat ve své praxi a v efektivní podpoře žáků se SVP.

Tento materiál vznikl v návaznosti na uskutečněné zahraniční stáže, kterých se zúčastnilo celkem 10 pedagogů z plzeňských základních a středních škol a poradenských pracovníků působících v oblasti vzdělávání. První běh zahraniční stáže se konal v květnu 2018, druhý v listopadu 2019. Obě tyto týdenní stáže byly směřovány do finských Helsinek. A proč právě tam?

Finsko je zemí tisíce jezer, krásné přírody, Mika Waltariho, ale v souvislosti s tímto manuálem je především zemí, která se může pyšnit jedním z nejkvalitnějších vzdělávacích systémů na světě. Účastníci v rámci obou dvou realizovaných stáží absolvovali nabitý program zaměřený právě na fenomén finského vzdělávacího systému a jeho specifika. Program zahrnoval například stínování přímo ve finských školách a na specializovaných pracovištích se vzděláváním souvisejících, dále odborné přednášky, diskuse a také setkání s odborníky z praxe i se zahraničními kolegy pedagogy.

O některé z nabytých znalostí a zajímavých postřehů, které účastníky stáže oslovily, bychom se rádi podělili a prostřednictvím tohoto manuálu je předali dále širšímu okruhu čtenářů z řad současných či budoucích pedagogů, zákonných zástupců nebo těch, které toto téma zajímá.

Úvod

Finský vzdělávací systém často bývá kladen za příklad. Finsko již téměř dvě desetiletí obsazuje nejvyšší příčky v Programu pro mezinárodní hodnocení studentů. Statistiky Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj uvádí, že finští studenti se v roce 2015 umístili mezi zeměmi EU na 3. místě v matematice, na 2. místě v přírodních vědách a na 1. místě ve čtenářských dovednostech. Nicméně ukazuje se, že za jeho úspěchy stojí promyšlená a desítky let vytrvale naplňovaná koncepce.

“Severský model vzdělávání představuje pokus vytvořit národní vzdělávací systém na základě specifických lokálních hodnot a praxí, zároveň však zůstává subjektem zahraničních vlivů.” (Antikainen 2006, 229) Touto větou charakterizuje Ari Antikainen, profesor sociálních věd University of Eastern Finland, specifika nordického vzdělávacího systému.

Historický vývoj finského školství

Na následujících stránkách si stručně představíme historický vývoj, kterým vzdělávací systém ve Finsku musel projít, aby dosáhl stadia, ve kterém se v současné době nachází a které je inspirací pro mnohé další země.

Pohlédneme-li zpět do období středověku, stejně jako v zemích českých, tak i ve Finsku je vzdělávání neodmyslitelně spjata s náboženskými institucemi, které byly ve své době hlavním zdrojem učení. Vzdělání bylo dostupné primárně těm, kteří plánovali dále sloužit církvi či urozeným a bohatým. Většina textů byla dostupná primárně v latině, čímž byla determinována (ne)dostupnost pro běžné obyvatelstvo. V historickém vývoji finského učení a vzdělávání hrají významnou roli jednak vliv luteránské církve (která se do země rozšířila v období, kdy bylo Finsko pod švédskou nadvládou) a dále překlad Nového zákona do Finštiny v roce 1548. Luteránská církev aktivně podporovala vzdělávání obyvatelstva (zakládání škol v dosahu farností s cílem zpřístupnit vzdělání), vzdělání se pod správou luteránů stalo postupem času dostupnějším a to nejen v oblastech velkých měst, ale i v odlehlejších regionech (tam, kde v obci nebyla dostupná vzdělávací instituce, fungoval koncept putujících/pojízdných škol, tzv. “iertokoulu”). V období 17. a 18. století došlo také k zakládání návazných vzdělávacích institucí, na které ovšem dosáhli především jedinci velmi nadaní či urození a bohatí, ti mohli využít možností dalšího vzdělávání a završit je univerzitním titulem z Akademie v Turku (1640).

Opravdu systematický postoj k zavádění organizovaného vzdělávacího systému je ve Finsku ovšem patrný až později. Zlomovým obdobím je 19. století, kdy začalo být evidentní, že je třeba vzdělávací systém změnit a přizpůsobit jej moderní době. Toto období bylo ve Finsku charakteristické popularizací obrozeneckých idejí, v oblasti našeho zájmu pak hrálo podstatnou roli pozvolné pronikání sekulární sféry do školství. Finsko díky vlivu jednoho ze svých předních myslitelů Johana Vilhelma Snellmana¹ převzalo inspiraci z německého konceptu Bildung (ve finštině *sivistys*). Snellman nerozlučně spojoval myšlenky národního cítění, rozvoje právě také s oblastí vzdělávání, jedním z jeho cílů bylo kromě povznesení samotného finského národa také založení

Johan Vilhelm Snellman (1806- 1881), filosof a státník, jeden z nejvýraznějších finských buditelů národa

sekulárních základních škol pro děti a zavedení povinné školní docházky. Tento plán byl zrealizován až v roce 1866, kdy došlo k převzetí správy a financování vzdělávacích institucí do rukou sekulárních institucí. V 19. století vzdělávací systém zahrnoval jednak *kansakoulu* - lidovou školu, *oppikoulu* - rozšiřující vzdělání po absolvování základní docházky s nástupem v 10 letech, *lukio* - gymnasium a univerzitu. Tento systém se postupně dále transformoval. Mezi další zásadní změny patřilo zpřístupnění univerzitního vzdělávání ženám a také založení vzdělávací instituce, která měla připravit studenty pro výkon učitelské profese.

Na počátku 20. let 20. století bylo evidentní, že je potřeba postoupit v proměnách a modernizaci vzdělávání ještě dále, v roce 1921 byl přijat zákon o povinné školní docházce platný pro celé Finsko (samostatné Finsko bylo vyhlášeno v roce 1917). Byly založeny nové školy, které měly zajistit, že i děti a mládež v odlehlejších oblastech obzvláště severní části země budou mít možnost tuto povinnost plnit. Taktéž průběžně pokračovalo rozšiřování nabídky sekundárního vzdělávání, v roce 1939 byl přijat zákon o odborném vzdělávání, který zajistil financování pro tento typ škol. V tomto období také vznikají nové fakulty při Helsinské univerzitě a další samostatné univerzity v dalších významných městech.

V období po druhé světové válce se muselo Finsko vyrovnávat s rostoucím počtem obyvatel a zároveň s proměnami hospodářství i s proměnou společnosti. Vzdělání se stalo významným tématem, kterému se věnovaly tři po sobě jdoucí odborné komise, které měly za úkol připravit model ideálního školství dostupného všem. První komise v roce 1945 představila model orientovaný na žáky, více humanistický, méně striktní (lišící se tím od modelu dosavadního). Reforma však stále nepřinesla rovný přístup ke vzdělání pro všechny. Druhá komise, která zahájila svou činnost v roce 1946, se soustředila především na organizaci celého systému a představila model osmiletých občanských škol. K finální změně došlo ovšem se třetí komisí, která dále rozvinula ideu základního povinného vzdělávání ve společných základních školách (od 1. - 9. třídy) a rozpracovala ideu komprehenzivního vzdělávacího systému. Následovaly několikaleté diskuze odborníků, zasedání pracovních skupin, realizace výzkumů, práce s dostupnými daty. Výsledkem byl plán reformy vzdělávání, představený na počátku 60. let a zákon o školském systému přijatý roku 1968. Zákon, který vznikl, proměnil strukturu základního a sekundárního školství. Implementace reformy dle zákona byla zahájena v severní části Finska ve venkovských oblastech s nižším počtem obyvatel, kde byla

reforma nejpotřebnější, celý proces odstartoval v roce 1972 a byl zakončen v jižním Finsku v roce 1977.

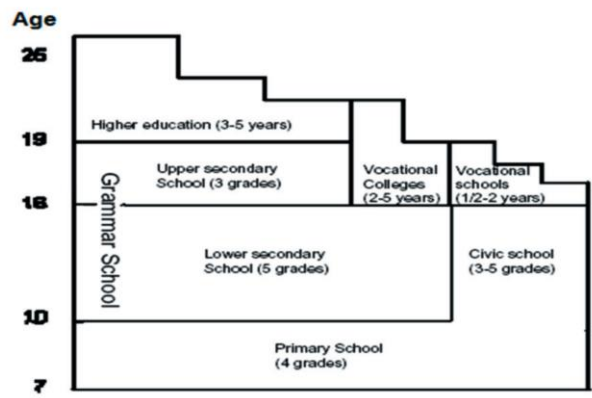

FIGURE 1.2. Finnish education system before the 1970s (Aho, Pitkänen, & Sahlberg, 2006, p. 29).

Obrázek č. 1: Finský vzdělávací systém a jeho podoba před rokem 1970.

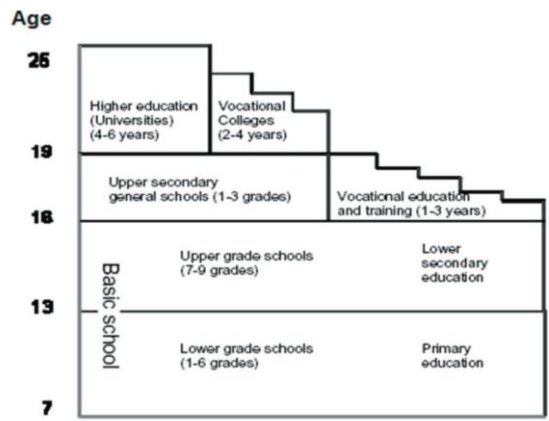

FIGURE 1.3. Finnish education system after the basic school reform 1968–1977 (Aho, Pitkänen, & Sahlberg, 2006).

Obrázek č. 2: Finský vzdělávací systém a jeho podoba po reformě v letech 1968 - 1977.

V roce 1983 byla přijata nová legislativa (Comprehensive Schooling Act), implementace byla z důvodu financování posunuta až do roku 1985, součástí zákona byl také bod stanovující inkluzi studentů se znevýhodněním do běžného vzdělávacího proudu. V souvislosti s tímto došlo k prudkému rozvoji oboru speciálního vzdělávání a ke snižování počtu studentů ve třídách s cílem poskytnout podporu všem studentům tak, aby saturovala jejich potřeby. Po úpravách základního vzdělávání se pozornost přesunula na vzdělávání sekundární, kde se však v počátku setkala s odporem. Proces reformy byl nicméně i přes primární negativní ohlasy zahájen. Vzniklo 15 komisí, každá složená z několika odborných sekcí pracujícími s dostupnými daty a informacemi jak od vyučujících, zaměstnavatelů, tak odborů pracujících. Hlavními cíli reformy bylo zajistit, aby vzdělávání na středních školách a odborných učilištích navazovalo na komprehenzivní vzdělávání praktikované na základních školách, snížit rozdíly mezi odbornými učilišti a středními školami tak, aby byly stejně populární, nepředstavovaly žádnou míru socio-ekonomicko-kulturní nerovnosti a byly také flexibilní s ohledem na další vzdělávání žáků (prostupnost mezi učilištěm a potenciálním studiem na univerzitě, atp.). Celý proces plánování a následné implementace trval téměř dvacet let. Reforma byla úspěšná v navýšení zájmu studentů o sekundární vzdělávání, nicméně nenaplnila svůj cíl, kterým bylo eliminovat rozdíly v popularitě mezi učňovskými obory a středními školami.

Vzdělávací systém ve Finsku prošel ještě mnoha dalšími reformami, Finsko se ukázalo jako země, která je v oblasti školství velmi flexibilní, která dokáže reagovat na společenské i ekonomické proměny a zároveň se držet svých základních principů. K této skutečnosti přispívá také relativně vysoká míra decentralizace, kdy ve věcech vzdělávání hrají hlavní rozhodovací roli Ministerstvo školství a kultury a Národní agentura pro vzdělávání, zároveň však zodpovědnost drží v rukou také lokální autority, což jim umožňuje reagovat na potřeby v regionech rychleji a efektivněji. Stejně tak v případě vysokých škol je vedení těchto institucí věnováno mnoho prostoru pro úpravu administrativních oblastí, výzkumu i vzdělávání svých studentů.

Pakliže bychom měli nahlédnout na některé z dalších významných reforem, měla by být zmíněna proměna terciálního vzdělávání, konkrétně zavedení vysokých škol aplikovaných věd a následně možnost dosažení magisterského titulu na těchto institucích. Tento krok vedl k navýšení míry prostupnosti systému vysokoškolského vzdělání i pro studenty z učňovských oborů a tím se snížila nerovnost v popularitě mezi středními školami a učňovskými obory (systém je blíže vysvětlen v následujících

kapitolách). V současné době by bylo možné říci, že v rámci vzdělávacího systému neexistuje slepá ulička, ať si student zvolí kteroukoliv cestu, bude schopen dosáhnout cíle, který si vybere, byť by začal studium na učňovském oboru, není pro něj vyloučeno ani získání akademického titulu z univerzity. Vzdělávací systém nenechává studenty osamocené bez podpory, ba spíše naopak, snaží se jim poskytnout veškerou možnou pomoc, kterou potřebují, aby dosáhli svých cílů.

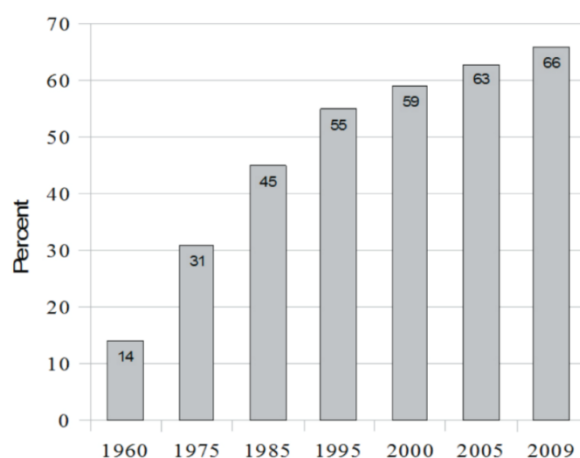

FIGURE 1.6. Percentage of population 15 years and older with secondary or higher education, 1960–2009 (Statistics Finland)

Obrázek č. 3: Procentuální vývoj dosaženého středního nebo vyššího stupně vzdělání u populace 15 letých a starších v letech 1960 – 2009.

Odborníci na vzdělávání uvádějí řadu zásadních faktorů, které umožnily úspěšnou realizaci reformy ve Finsku celoplošně a bez větších problémů. Jedním z nich je finská jednotnost a schopnost respektovat řešení, které bylo v rámci konsenzu vybráno jako nejvhodnější, dále důraz na sociální rovnost a eliminaci diverzifikace společnosti, dalším faktorem byly vysoké částky investované do vzdělávání ze strany státu - díky nim i méně rozvinuté obce s limitovanými financemi byly schopny zrealizovat reformy v plném rozsahu a kvalitě, v jaké bylo požadováno. OECD zmiňuje také vytvoření systému, který zahrnuje více, než jen samotné formální vzdělávání. Školy nejsou pouze místem, kam se žáci chodí učit, jsou také prostorem pro seberealizaci a věnování se svým koníčkům, nabízí také celou řadu služeb pro potřebné studenty i jejich rodiny. Dalším významným faktorem je přístup ke studentům se specifickými vzdělávacími potřebami, kteří se ve většině případů účastní výuky v běžných základních školách.

Systém podporuje včasnou diagnostiku studentů a nastavení plánů podpory, které zajistí, že student bude schopen vzdělávat se v rámci mainstreamového proudu. Zodpovědnost a samostatnost učitelů v kombinaci s vysokou kvalitou jejich vzdělání jsou také neopominutelným bodem. Obecně panuje přesvědčení, že právě kvalita vzdělání vyučujících a také silná systémová podpora jsou důvody, proč finští studenti obsazují přední příčky v rámci globálního systému hodnocení.

Na následujících stránkách naleznete podrobný popis současného vzdělávacího systému, který ve Finsku funguje.

Charakteristika současného finského školství

Transformace finského školství proběhla zejména v 70. letech minulého století, jako klíčový bod plánu na ekonomickou obnovu země. Důležitým faktorem je to, jak se finský stát postavil k profesi učitele. Stát radikálně zvýšil požadavky na přijetí ke studiu a také nároky na pedagogických fakultách. **Na pedagogické fakulty se dnes dostane v průměru pouze 10 - 20% uchazečů.** Ve Finsku je srovnatelně obtížné stát se pedagogem jako být lékařem či právníkem. Profese učitele je tak velmi prestižní a značně respektovaná.

Finský učitel má velkou nezávislost a svobodu v tom, jakým způsobem vyučuje, učitelé jednájí na svou vlastní odpovědnost. Momentálně dokonce finské školství nemá školní inspekci, která by dohlížela na činnost učitelů. Nutno ještě zmínit celoživotní vzdělávání učitelů. Učitelé mají navíc měsíčně několik hodin k tomu, aby se profesně dále rozvíjeli a vzdělávali. Každý učitel také provádí vědecký výzkum.

Co se zapojení rodičů týče, je nutné zmínit, že finská vláda se náležitě o rodiny stará. Hned po narození dítěte dostane rodička tzv. baby box, v překladu krabice pro miminko, ve které najde to nejdůležitější vybavení pro dítě, jako jsou dupačky, zavínovačka, drogerie a dokonce z té krabice jde složit provizorní postýlka. Na mateřské dovolené může být i otec, doba mateřské jsou obvykle 4 měsíce, lze ovšem požádat i o její prodloužení.

Předškolnímu vzdělávání se ve Finsku věnuje velká pozornost, je založeno na integrovaném přístupu k péči, vzdělávání a výuce, tzv. modelu „Educare“, neboli

vzdělávací péče. Každé dítě, které ještě nedovršilo školního věku, má subjektivní právo navštěvovat předškolní vzdělání. Vyučování většinou probíhá v mateřských školách, ale také v denní péči v soukromých domech. Průměrně bývá ve třídách pouze kolem 10 dětí. Obce jsou zodpovědné za zajištění služeb předškolního vzdělání. Minimálně 1/3 učitelů ve školách by měla mít vysokoškolský pedagogický titul, krom pedagogů mohou zde vyučovat také pečovatelé, kteří mají odborné vzdělání v praktickém ošetřovatelství.

Kořeny předškolní výuky jsou založeny na Fröbelových nápadech. Dítě je vnímáno jako přirozeně zvědavý aktivní žák, který se učí a rozvíjí v interakci s ostatními. Velmi důležitá je také hra v učení, aby se dítě hrou něco aktivně naučilo.

Jedním ze zásadních principů finského školství je **rovnost ve vzdělávání**. Všichni mají stejný přístup ke vzdělání bez ohledu na majetkové poměry, státní příslušnost nebo místo bydliště. Všechny stupně vzdělání jsou bezplatné, na základních školách děti dostávají zdarma učebnice. Učebnicemi to nekončí, aby Finové vyvážili sociální nerovnosti, žáci dostávají i obědy zdarma.

Bezplatně může žák využít i pedagogické poradenství. Toto poradenství spočívá jak v doučování, psychické podpoře žáků, tak v pomoci žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří se nejčastěji vzdělávají v běžných třídách. Aby nebylo vše jen na učitelce, tak žák se specifickými vzdělávacími potřebami může mít v hodinách asistenta a také učitelé využívají možnosti rozdělit třídu do více pracovních skupinek a asistent může učit tyto skupinky. Práce ve skupinkách také pomáhá tomu, že nadprůměrní žáci v nich mohou radit a pomáhat slabším žákům a tímto způsobem je vést ke spolupráci a komunikaci. Ještě k inkluzi, finské školství je postavené na individuálním přístupu, to znamená, že ve třídě se všichni učí to samé, ovšem na různé úrovni. Učitel se individuálně věnuje každému dítěti a na základě jeho schopností mu zadává práci.

Finské školství je založeno na **důvěře a odpovědnosti**. Rodiče učitele podporují, důvěřují jim a navzájem spolu komunikují. Důvěra se také projevuje ve vztahu škola a učitel, kdy vedení školy dává učiteli prostor, aby mohl výuku realizovat způsobem, který uzná za vhodný. Ve finských školách panuje neformální atmosféra, a to i díky tomu, že učitelé znají své žáky a žáci učitelům důvěřují.

Učitelé jim dávají velký prostor pro seberealizaci, vnímají jejich názory a nevštěpují studentům ty své. Učitelé se snaží předat dětem sebedůvěru a dodávat odvahu. Finský žák se nebojí mluvit, vystoupit před větším množstvím lidí apod., jelikož učitelé je podporují a není na ně dáván tlak ohledně známkování. První roky na základní škole nedostávají žádné celostátní testy, často bývají hodnoceni pouze ústně. Snaží se také o to, aby děti byly schopny ohodnotit sebe samy.

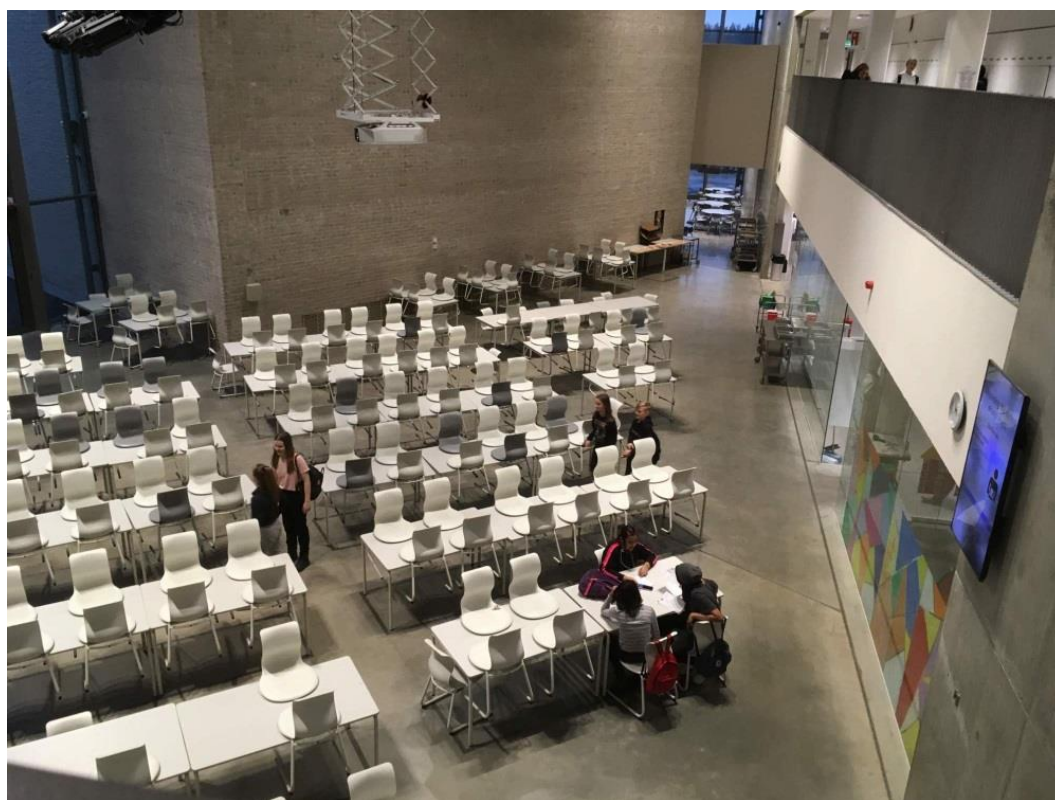
Na druhou stranu, i učitelé svým žákům důvěřují. Téměř za jakéhokoliv počasí o každé větší přestávce je nechávají, aby si “vyčistili hlavu” na čerstvém vzduchu. Přestávky trvají většinou půl hodiny, nejkratší přestávka trvá 15 minut, žáci tak mají dost času na hraní různých míčových a podobných her na hřištích či v areálu školy. Kupodivu finský žák má velmi málo vyučovacích hodin, v průměru maximálně 5 denně.

Dalším důležitým znakem finského vzdělávacího systému je bezpochyby **spolupráce**. Jak již bylo řečeno, spolupráce mezi rodičem a učitelem, tak spolupráce mezi žáky navzájem, finské školství se snaží co nejméně děti porovnávat a dělat různé soutěže, naopak se snaží vést děti k vzájemné komunikaci a spolupráci. Důležitá je i spolupráce mezi učiteli. Nutno zmínit školní osnovy, na kterých se vždy podílí v průměru 300 učitelů z celého Finska. Učitelé mají značnou moc v otázkách řízení škol a školní politiky.

Finové se snaží o **digitalizaci výuky**, která přináší přidanou hodnotu, a díky tomu jde školství ruku v ruce s moderní dobou. Během vyučování děti smí používat počítače či tablety, na kterých mají interaktivní výukové programy. Učitelé se nejen snaží dětem informace předávat, ale také učit je, jak si informace vyhledat a zpracovat je. Na některých školách děti píší jen na klávesnici, nikoliv rukou. Na druhou stranu žáci mají předměty, jako jsou dílny, vaření či umělecké činnosti v ateliérech, kde si svou jemnou ruční motoriku zlepšují.

Hudební učebna na ZŠ Opimäki

Multifunkční místnost sloužící i jako jídelna na ZŠ Opimäki

Srovnání českého a finského školství (s přihlédnutím k problematice speciálního vzdělávání)

Vzhledem k velké obsáhlosti tématu jsou popsány pouze vybrané rozdíly.

české školství	finské školství
- bezplatné vzdělání pouze na veřejných ZŠ	- bezplatné vzdělání na veřejných i soukromých základních školách ¹
- podíl veřejných základních škol – 94,2% (3 914) - podíl soukromých základních škol – 4,7% (196) - podíl církevních základních škol – 1,1% (45) <i>(data ze šk. roku 2017/2018)</i>	- podíl veřejných základních škol - 85% - podíl soukromých základních škol – 3% - 12% školy ostatní <i>(data z roku 2018)</i>
- kvalitativně rozdílné školy	- všechny školy poskytují stejnou kvalitu vzdělání ²
- rozšiřování stávajících škol o nové třídy, zvětšování škol	- snaha o méně početné třídy a více menších škol ³
- devítiletá povinná školní docházka od 6 let věku dítěte	- devítiletá povinná školní docházka od 7 let věku dítěte ⁴
- učebnice i jídlo hradí rodiče	- bezplatné učebnice a jídlo, v případě nutnosti delšího dojíždění rovněž bezplatná doprava do školy ⁵
- začátek většinou kolem 8. hod. ranní	- začátek ne dříve než v 9 hod. ráno
- většinou 5-10 minutové přestávky +1x 15 minutová na svačinu a 1x min. 50 minutová na oběd	- 15 minutové přestávky na každých 45 min. výuky, 1x přestávka na oběd 30-45 min. ⁶
- hodnocení většinou známkami na základě testů a zkoušek	- výhradně slovní hodnocení ⁷
- převládají třídy s větším počtem dětí	- malé třídy, individuální přístup k žákům
- průměrný počet žáků ZŠ se SVP – 10,3% <i>(data ze šk. roku 2017/2018)</i>	- průměrný počet žáků ZŠ se SVP – 17,5% <i>(data z roku 2017)</i>
- koncepce podpory žáků se SVP není jednotná pro všechny úrovně školství, chybí speciální asistenti	- 3 - stupňový systém podpory žáků se SVP na všech úrovních školství, dle míry zdravotního postižení či zdravotního a/nebo sociálního znevýhodnění studenta ⁸
- procentuální zastoupení žáků se SVP ve speciálních školách – 23% v šk. r. 2017/2018, klesající trend	- procentuální zastoupení žáků se SVP ve speciálních školách – 8,6% v 2018, klesající trend
- na základních školách není implementována povinná praktická výuka	- praktická výuka nedílnou součástí finského základního školství ⁹
- profesní přístup k žákům	- přátelský přístup k žákům ¹⁰

SVP = speciální vzdělávací potřeby

¹ Finsko má společné právní předpisy pro soukromé (státem dotované) i veřejné (obecní nebo státní) školy. V loňském roce bylo ve Finsku 85 soukromých základních škol, které sloužily přibližně 3% žákovské populace. Žáci na finských soukromých školách neplatí za výuku. Vzdělání nesmí být předmětem snahy o finanční zisk.

Předškolní vzdělávání (rok před zahájením školy) patří do formálního vzdělávacího systému a je rovněž zdarma.

² Finové věří, že vzdělávání by mělo být nástrojem k vyvážení sociální nerovnosti. Všechny školy poskytují stejnou kvalitu vzdělání z důvodu postupování dle stejného školského kurikula. Rodiče tak volí pro děti nejbližší školu k svému bydlišti. Děti tak nejsou vystaveny každodennímu dlouhodobému dojíždění od útlého věku a s tím spojenému stresu. Dalším aspektem je fakt, že děti z jednotlivých lokalit navštěvují školy společně, lépe se tak znají a mohou snadněji trávit i poškolní čas společně.

Ve Finsku neexistují žebříčky kvality nebo oblíbenosti škol, či případně úspěšnosti jejich žáků.

Soukromé školy jsou minimálně zastoupeny a neposkytují kvalitnější výuku ve srovnání se školami státními. Finsko má společné právní předpisy pro soukromé (státem dotované) i veřejné (městské nebo státní) školy. V loňském roce bylo ve Finsku 85 soukromých škol, které sloužily přibližně 3% celé studentské populace.

Školské úřady ve Finsku aktivně spolupracují s organizacemi pro učitele, studenty a ředitele. Díky této spolupráci mají rozvojové aktivity silnou a širokou podporu. Multi-profesionální spolupráce za účelem dalšího zlepšování finských škol je prováděna na různých úrovních správy, mezi školami samotnými, rovněž i mezi školami a dalšími subjekty ve společnosti.

³ Velikost finské třídy je obvykle kolem 16 studentů pro předškolní (6leté), 20 studentů pro základní (stupně 1-6) a 18 pro studenty středního školního věku (7-9), uvádí zpráva ministerstva školství v roce 2010. Existují i větší třídy, až 25–30 studentů, v závislosti na lokalitě (17% z celkových tříd jsou tyto „nadrozměrné“). Snaha je zřizovat více škol s menším počtem žáků a nikoliv naopak, jak je to patrné v České republice.

Na základní škole učitel obvykle vyučuje většinu předmětů, ale hudbu, řemesla, obchod, tělocvik a angličtinu někdy vyučuje jiný učitel.

⁴ Povinná školní docházka ve Finsku je od 7 let věku dítěte.

Rok před začátkem školy (předškolní) je zdarma pro všechny žáky, ale není povinný pro 6leté děti. Od žáků se neočekává, že se naučí číst v předškolním věku. Rodiče na děti v tomto smyslu ani nijak nenaléhají. Finská společnost věří, že není třeba začátek učení nijak uspěchat, neboť děti se lépe učí, až když jsou na to po stránce duševního vývoje připravené.

Nad výukou znalostí převažuje učení, jak se učit a jak se účastnit skupinových aktivit. Tato základní myšlenka je charakteristická pro celou úroveň základního školství ve Finsku.

Základní vzdělání může zahrnovat mimořádně dobrovolný rok doplňkového studia (10. ročník). Žáci v něm mají šanci zlepšit své známky a určit, které oblasti studia je zajímaví. Do desátého ročníku se žák může přihlásit, jakmile obdrží certifikát o dokončení základní školy. Desátá třída obvykle trvá jeden rok.

⁵ Lze namítnout, že finské děti si ve škole vedou velmi dobře prostě proto, že vyrůstají v bohaté společnosti.

Míra chudoby ve Finsku je určitě nízká, ale to, co dělá rozdíl ve vzdělání, je spravedlnost spojená s kvalitou. Namísto zdůrazňování individuálního výkonu a konkurence žáků je ve Finsku pozornost zaměřená na schopnost škol poskytovat stejně dobré vzdělání různým studentům. Základní vzdělání je zcela zdarma včetně výuky, školních materiálů, školních jídel, zdravotní péče, zubní péče a vzdělávání se speciálními potřebami. Finskou specialitou je bezplatný teplý oběd, který se každý den podává každému, neboť Finové tvrdí, že hladoví studenti se nemohou dobře učit.

Typické finské jídlo

⁶ Žáci ve Finsku tráví přestávkami více než hodinu denně.

Základním modelem je 45 minutová výuková hodina, která je následovaná 15 minutovou přestávkou za účelem odpočinku, sociální interakce nebo fyzického cvičení. Výsledky výzkumů dokazují, že tyto přestávky mohou zvýšit koncentraci ve třídě. Žáci prvního a druhého ročníku základní školy absolvují většinou čtyři hodiny výuky a 75 minut přestávky denně. V rámci přestávky si chodí žáci hrát ven na školní pozemek a jsou povzbuzováni, aby byli fyzicky aktivní. Lze je tak pozorovat při kolektivních sportech s míčem anebo hrající si v malých skupinkách individuální hry, či dokonce lezoucí na školní stromy. Dohlížející učitelé (pokud jsou přítomní) děti v činnostech nezastavují. Dítě je vychováváno rodinou, školou i společností k samostatnosti a zodpovědnosti, tj. spadne-li při lezení ze stromu, je to výsledek jeho špatného rozhodnutí na strom lézt a je za to tedy samo zodpovědné. Učitel na druhou stranu klade v žáka důvěru, že pokud se na strom rozhodl vylézt, zodpovědně nejdříve zhodnotil svoje možnosti a schopnosti. Tímto přístupem se děti učí samostatnosti při rozhodování, ale i zároveň nést důsledky za případné chybné rozhodnutí. Nutno ještě zmínit, že postoj učitele a rodiče je konzistentní. Nenastává tedy situace, že by rodič kladl vinu za případný pád dítěte ze stromu učiteli.

⁷ Ve Finsku neexistuje povinné testování.

Učitelé mají celospolečenskou důvěru, že poskytují hodnocení, která považují za nejlepší přínos pro učení studentů. Zpětná vazba individuálního procesu učení je zdůrazněna před standardizovaným testováním. Nejsou stanovené cíle učení, žáci tedy nejsou brzděni pomyslným splněním dané mety a uplatňují své schopnosti na maximum.

⁸ Speciální vzdělávací potřeby

Finský systém vzdělání pracuje se třemi úrovněmi podpory vzdělávání žáků či studentů. Tyto úrovně korespondují s mírou postižení či znevýhodnění. Úrovně podpůrného systému pro učení a vzdělávání jsou obecná, intenzivní a zvláštní podpora. Z nich může žák získat současně pouze jednu úroveň podpory.

Základními principy při práci s žáky se SVP jsou individuální přístup, střídavé začleňování dětí do standardních tříd a doučování u speciální pedagožky, vždy dle potřeb dítěte.

V r. 2018 získal intenzivní nebo zvláštní podporu téměř jeden z pěti žáků základní školy. Konkrétně, intenzivní nebo zvláštní podporu obdrželo na podzim r. 2018 18,8% žáků základních škol. Z toho intenzivní podporu přijalo 59,700, tj. 10,6% žáků základních škol a zvláštní podporu 45 400, tj. 8,1% žáků základních škol.

Žáci finských základních škol, kteří získali speciální podporu v 2017-2018 dle místa výuky.

Místo výuky	2017	2018
Veškerá výuka žáka je uskutečňována ve standardní třídě. Žák je plně začleněn.	20,70%	21,3%
51-99% výuky je uskutečňováno ve standardní třídě	18,40%	20,2%
21-50% výuky je uskutečňováno ve standardní třídě	10,30%	9,8%
1-20% výuky je uskutečňováno ve standardní třídě	13,20%	13,3%
Výuka plně ve speciální skupině, nikoliv však ve speciální škole	27,90%	26,9%
Výuka plně ve speciální skupině, speciální škole	9,50%	8,6%
Celkem	100%	100%

Žáci českých základních škol, kteří získali speciální vzdělávací podporu v roce 2016/2017-2017/2018 dle místa výuky.

školní rok	školy se žáky se SVP ¹⁾			speciální třídy			žáci se SVP			
	celkem	v tom		celkem	v tom		celkem	v tom		
		školy pro žáky se SVP ²⁾	běžné školy		ve školách pro žáky se SVP	v běžných školách		ve speciálních třídách škol pro žáky se SVP	ve speciálních třídách běžných škol	v běžných třídách běžných škol
								celkem	celkem	Celkem
2016/17	3 737	349	3 388	3 541	2 918	623	81 644	22 721	5 717	53 206
		9,3%	90,7%		82,4%	17,6%		27,8%	7%	65,2%
2017/18	3 863	332	3 531	3 417	2 838	579	95 631	21 953	5 259	68 419
		8,6%	91,4%		83,1%	16,9%		23%	5,5%	71,5%

¹⁾ zahrnuje jak školy samostatně zřízené pro žáky se SVP, tak běžné školy, ve kterých jsou žáci se SVP

²⁾ zahrnuje pouze školy samostatně zřízené pro žáky se SVP

SVP - speciální vzdělávací potřeby

Z výše uvedených statistických údajů máme k dispozici zajímavé srovnání procentuálního zastoupení žáků základních škol, kteří jsou vzděláváni ve speciálních třídách speciálních škol. Zatímco finský školní systém v roce 2018 takto vzdělával 8,6% žáků, v České republice bylo takto vzděláváno 23% žáků se SVP.

V této souvislosti je vhodné zmínit, že na finských větších základních školách fungují multiprofesionální týmy – speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, kteří s žáky dlouhodobě pracují a sledují jejich vývoj. Na menší školy pravidelně nebo podle potřeby tito odborníci docházejí.

Míra speciální podpory, která je žákům poskytována, je stanovena především podle pozorování dítěte, nikoliv dle výsledků diagnostiky odborných pracovišť. Druh podpory může být v rámci školní docházky změněn, pokud si to vývoj dítěte vyžádá.

Běžné třídy finských škol jsou inkluzivní, speciální vzdělávací služby jsou plánovány podle týdenního rozvrhu studentů během vyučovacích hodin.

Ve finské škole mohou všechny děti získat vzdělání ve svém vlastním náboženství. Vzdělávání v určitém náboženství musí být zajištěno, pokud školu navštěvují alespoň tři děti stejného náboženství.

Samostatnou kapitolou by mohla být podpora dětí imigrantů a dětí z bilingvních rodin. Základní škola zajišťuje výuku mateřského jazyka pro žáky imigrantů nebo děti z bilingvních rodin. Cílem je poskytnout studentovi mateřský jazyk nebo výuku v ní.

Registrace k výuce ve vlastním mateřském jazyce je dobrovolná. Žáci jsou vyučováni buď ve vlastní škole anebo dochází do školy jiné, v závislosti na počtu dětí vyžadující výuku ve stejném jazyce.

K dispozici je přibližně 40 jazykových možností. Minimální velikost pro výukovou skupinu je 10 žáků. U větších jazykových skupin se výuka může odehrávat ve vlastní škole dětí, ale obvykle musí žáci na tyto hodiny chodit do jiné školy.

⁹ Praktická výuka je nezanedbatelným prvkem finského základního školství.

Na základních školách je možno spatřit i žáky nejnižších ročníků při praktické výuce, např. i při šití na elektrických šicích strojích. Složitost používaných postupů a materiálů se s rostoucím věkem dítěte zvyšuje. Ve vyšších ročnících základní školy žáci pracují např. se dřevem či s kovem za použití složitějších nástrojů. Praktická výuka zahrnuje ruční (šití, vaření) a dílenské práce.

Praktické dílny na výuku vaření, ZŠ Opinmäki

¹⁰ Přístup k žákům je přátelský a důvěřivý.

Ze strany učitele panuje velká důvěra ve schopnosti, rozhodování a zodpovědnost dětí. Učitelé dětem dávají prostor vyjádřit se, naslouchají jim a pomáhají jim realizovat jejich nápady v rámci vyučování. Přistupují k žákům individuálně, podporují silnou stránku každého dítěte a pomáhají zlepšit nedostatky. Žáci získávají kvalitní vzdělání a základní dovednosti pro budoucí studium. Je podporována účast žáků na chodu školy, která je připravuje hodnotami a dovednostmi, které budou v budoucnu potřebovat.

Citace účastnic vzdělávací stáže EduVisit v Helsinkách:

„Dále mě zaujal fakt, že učitel je pro žáka především partnerem, který chce žáka podpořit, a pokud má žák nějaké problémy s učivem, učitel dělá vše pro to, aby žáka motivoval a podpořil ho v práci, která povede ke zlepšení.“

„Při své stáži ve finském školství jsem se měla možnost přesvědčit především o vysoké pracovní disciplíně, pokoře, která ve společnosti vládne, a o velkém důrazu na vzdělávání“.

Na finské základní škole se tak například můžete setkat se situací, že žáci se zájmem o technické vybavení a chod školy pomáhají školníkovi/ údržbáři po vyučování v rámci odpoledního kroužku s jednoduchými opravami a údržbou školy. Osvojí si tak znalosti z širokého spektra odborných činností.

Další příklad - pro člověka, který absolvoval české školství, těžko představitelná jiná situace – žáci (kolektivně vybraný zástupce) se spolupodílí na přijímacím řízení nového učitele. Ředitel si vyslechne názor žáka na potenciálního učitele a přihlédne k němu. Obecně totiž platí názor, že pokud si učitel dokáže získat u žáků důvěru, je také schopen s nimi lépe komunikovat a pracovat.

Prostředí ve škole je utvářeno tak, aby se každý ve škole cítil bezpečně. Proto je kladen důraz na pozitivní školní prostředí, kde se dospělí starají a kde všichni žáci cítí, že jsou vidět a slyšet.

Multifunkční místnost, ZŠ Opinmäki

Nápady na implementaci v prostředí českých škol

Jsme si vědomi, že mnoho principů a myšlenek z finského školství nelze implementovat do odlišného vzdělávacího prostředí v České republice a to z mnoha důvodů, které souvisí s jeho specifickým historickým vývojem. České školství prošlo za posledních 100 let také celou řadou reforem, které odrážely jak technický a společenský pokrok, tak i politický vývoj země. Stejně tak i náš současný školský zákon jasně stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání uskutečňuje a vymezuje všechna další práva a povinnosti fyzických i právnických osob procesu vzdělávání účastných. Na úrovni jednotlivých škol je však možné povzbudit každého učitele, aby přemýšlel o věcech, které on sám může ovlivnit či jinak uzpůsobit konkrétní situaci, se kterou se ve své praxi setká. Mohli bychom tak nalézt některé zajímavé podněty a nápady, jež mohou posloužit jako užitečný zdroj k zamyšlení a přinést nejen inspiraci pro samotnou práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale nastínit možné přístupy k tématu vzdělávání obecně, které by stálo za to vyzkoušet.

- **Nepotlačovat kreativitu dětí,** která je jim velmi přirozená (v dětství je nám přirozená, přebíráním zažitých stereotypů ji ztrácíme, v dospělosti jsme většinou kreativní minimálně). Naopak, dětské kreativity lze vhodně využít v samotné výuce či v multidisciplinární výuce. Vhodným přístupem využívaným ve finském školství je například povzbuzování dětí k zapojení se do plánování výuky tam, kde to je možné. Děje se tak vnášením užších témat zájmů nebo nápadů na způsob zpracování daného tématu, ... Akceptováním návrhů žáků je zvýšen jejich zájem o samotné vypracování daných úkolů a následně se toto pozitivně odrazí i na výsledcích. Děti se tak učí činit rozhodnutí (zamýšlet se nad tématy, prezentovat a obhajovat své myšlenky) a zároveň přijímat za ně důsledky.
- **Zdůraznit učení samotné před výukou.** Udržování této všudypřítomné myšlenky pomáhá žákům stát se více odpovědnými za své vlastní učení. Je vhodné motivovat žáky, aby vnímali, že oni sami musí chtít se něco naučit. Ve Finsku platí, že odpovědnost za své vzdělání nesou především žáci. Např. v USA věří v model jiný, a sice že učitel je ve třídě proto, aby žáky něco naučil. Pokud žáci učivo neznají, americký učitel ho špatně vysvětlil a je za to tedy

zodpovědný. Je jistě zajímavé zamyslet se nad důsledky rozdílných přístupů, jaké školní prostředí, respektive přístup, vychová samostatnější a zodpovědnější mladé lidi ...

- **Snažit se orientovat děti k samostatnosti.** Stále je některými učiteli praktikován model výuky: „*Opište si poznámky z tabule a do příští hodiny se učivo naučte.*“ Tento způsob výuky možná procvičí paměť a psaní dětí, nic dalšího však u nich nerozvíjí. Vhodnějším způsobem je děti zapojit k aktivnímu vyhledávání informací z nového učiva, ať už za pomoci informačních technologií, knih, her či dalších pomůcek.
- **Přístupovat k dětem individuálně.** Vnímat každého žáka samostatně. Porovnávat ho se sebou samým, sledovat jeho vlastní pokroky a dle nich případně volit individuální formu podpory. Vkládat důvěru ve schopnosti, rozhodování a zodpovědnost dětí.
- **Podporovat děti ve čtení.** Zajisté je toto všude praktikováno, alespoň slovně anebo společnou návštěvou knihoven. Možným rozšířením této podpory může být i myšlenka, aby každý žák měl ve třídě svoji rozečtenou knihu a v případě rychlého dokončení úkolu a na místo všeobecně rozšířeného „čekání na ostatní žáky“ si mohl číst. Vlastní knihy lze velmi dobře použít nejen v hodině českého jazyka (např. vyhledáváním různých nových gramatických jevů, slohových prvků, ...), ale i v hodinách jiných předmětů ke zpestření výuky, např. zadáním: vyhledejte ve vaší knize jakýkoliv jednoduchý fyzikální jev nebo najděte na mapě, kde se odehrává děj vaší knihy, či co se stalo zajímavého v roce, kdy byla vaše kniha napsaná, apod. Mladší děti se těší na možnost představit ostatním svoji knihu, starší pak s oblibou vyhledávají zajímavé části za účelem pobavit třídu ... Je vhodné nenásilně, hravou formou děti zvykat na každodenní přítomnost knih (nikoliv učebnic) v jejich blízkosti jako zábavného zdroje informací a k relaxaci.
- **Zamýšlet se nad tím, co se vlastně děti potřebují naučit.** Je zapotřebí stále učit děti vědomostem? Budou nynější děti tyto informace potřebovat i za 50 let ke svému profesnímu životu v době, kdy budou stále profesně aktivní? Finští

učitelé věří, že žáky je nutné vést především k tomu, aby si sami uměli v životě vyhledávat informace, tyto dále vyhodnocovat a zpracovávat. Lze tedy konstatovat, že ve Finsku jsou děti především učeny k aktivnímu a pozitivnímu přijímání nových znalostí a dovedností, tak aby je mohly během svého života používat. Nelze totiž s určitostí stanovit, jaké konkrétní znalosti či dovednosti budou v rychle měnícím se světě za 20, 30 či 40 let potřebovat.

- **Pokoušet se implementovat multidisciplinární výuku** alespoň jako občasné oživení standardní výuky vždy, kdy je to možné.

Jeden příklad z třídy prima plzeňského gymnázia z r. 2020 - žáci dostali za úkol naučit se nazpaměť všechny dny státních svátků a významných dnů ČR. Historické souvislosti k jednotlivým dnům jim vysvětleny nebyly. Je tedy pravděpodobné, že žáci tyto vědomosti budou vnímat pouze jako strohá data, která si osvojí bez porozumění podstaty a krátkodobě.

V daném příkladu se lze inspirovat finským celostním přístupem a na úkolu - práci s daty – pracovat z více perspektiv, např. z historické, z jazykové, z výtvarné, ... Tím je uplatněna multidisciplinární vzdělávací vize. Žáci získají či použijí znalosti z více předmětů.

Jsou-li žáci rozděleni navíc do malých týmů, kdy každá skupinka dětí pracuje s jiným historickým datem, bude takto podporován i sociální rozvoj žáků, schopnost spolupráce s ostatními. Při následné prezentaci dokončeného úkolu před ostatními spolužáky budou rozvíjeny prezentační schopnosti žáků a zároveň ostatním dětem předají nové znalosti. Pro žáky bude tento postup kreativnější, zábavnější a zvýší také pravděpodobnost zapamatování si nově nabytých znalostí.

V souvislosti s výše uvedeným je třeba zdůraznit zapojení a spolupráci učitelů jednotlivých předmětů při multidisciplinárním pojetí výuky, především pak ale jejich ochotu učit děti a vlastně i sebe jiný přístup řešení úkolů. Zajisté je toto pojetí výuky náročnější, vyžaduje od učitelů tvořivého ducha, energii i více času, ... Odměnou za to jim však jsou aktivně se zapojující žáci, lépe zvládnuté a zapamatované učivo, zábavnější a ne jednotvárná výuka, lepší atmosféra ve třídě – podpora sociálního začleňování žáků v kolektivu, atd.

Citace účastnic vzdělávací stáže EduVisit v Helsinkách:

„Setkala jsem se hlavně s profesionály, na kterých je vidět radost z dobře odvedené práce, energie, s kterou k práci přistupují. Nikdy nezapomenu na adventní setkání dětí ve švédské škole v Helsinkách a na energii paní ředitelky na této škole.“

„Zaujaly mne zejména projekty pro děti, o kterých nám přednášela paní Sirkku Nikamaa, při kterých jsou děti zapojeny do reálných projektů v jejich městě a snaží se něco vybudovat. Tyto projekty nutí studenty přemýšlet i po ekonomické stránce, rozdělit si práci apod., výsledek má vést k tomu, že se projekt opravdu stane skutečností a studenti tím pomohou něco vylepšit.“

- Pokud je to technicky či personálně možné, **podporovat začlenění praktické výuky** do vyučování. Žáci si osvojí nové schopnosti, bude přerušen stereotyp sezení v lavicích, žáci si aktivně odpočinou a budou posléze lépe vstřebávat běžné učivo a čelit únavě. U některých žáků lze již v raném věku pozorovat manuální zručnost a inklinaci k praktické výuce před výukou běžnou. Zkušenosti z praktické výuky tak některým žákům mohou pomoci při volbě následného typu a zaměření dalšího studia po ukončení základní školní docházky. Dle možností škol lze uvažovat o výuce šití, vaření, dílenských prací, ... Je vhodné zmínit, že na pedagogických fakultách jsou opět otevřeny takové studijní obory, které k tomu připraví i příslušné učitele, neboť ti v současné době chybí.

Závěrem

Na závěr je nutno konstatovat, že žádný vzdělávací systém nemůže být v jiné kulturně a historicky odlišné společnosti plně implementován. Stejně tak i výše uvedené myšlenky by měly sloužit jako inspirativní, vhodné k přizpůsobení či rozšíření pro dané prostředí či věk žáků. Měly by sloužit jako návod na zamyšlení se nad dosavadním přístupem k učení.

Je zřejmé, že na úrovni škol samotných či jednotlivých učitelů je možné zlepšit či rozšířit jen určitou malou, nikoli však méně důležitou, část našeho školství. Právě na jednotlivcích a jejich přístupu k žákům a studentům nejen se SVP, na tom jak danou konkrétní situaci uchopí a jaké možnosti a nástroje podpory využijí, mohou být vystavěny pevné základy tolik potřebné pro další úspěšnou cestu každého žáka. Projekt *Vzděláním k úspěchu bez bariér* nám v tomto ohledu přinesl velmi cenné zkušenosti a poznatky. Právě prostřednictvím podpory jednotlivců jednak z řad pedagogů a žáků se SVP, tak i celých třídních kolektivů a pedagogických sborů ze zapojených spolupracujících škol, se ukázalo, že lze dosahovat konkrétních dílčích úspěchů a změn v přístupu a v práci s žáky, kteří potřebují nějakou formu podpory.

Mnoho dalších témat, která se zakládají např. na prestiži učitelského povolání jako takového a s tím souvisejícího postavení učitelů ve společnosti, na důvěře společnosti a rodičů v učitele, na vychovávání budoucích učitelů tak, aby považovali své povolání za poslání, na promyšlené selekci uchazečů o studium na pedagogické fakultě, na výuce novými, moderními postupy a technologiemi, na podpoře výzkumu či stáží v zahraničí budoucích učitelů,... a v neposlední řadě také na motivujícím platovém ohodnocení, zůstává i nadále jakousi výzvou pro české školství. Takové diskuse týkající se jeho dalšího vývoje však již patří spíše na vládní, akademickou i celospolečenskou úroveň.

Použité zdroje

Antikainen, Ari (2008): On the Scandinavian/Nordic Model of Education, In: Bildung, Democracy and Social Change. (dostupné na: <https://www.oppi.uef.fi/~anti/publ/uudet/Wtal%20sp%20Ari1.pdf>).

Antikainen, Ari, Pitkannen, Anne (2014): Educational Reform in Europe: History, Culture, and Ideology., Chapter: A history of educational reforms in Finland., Publisher: Information Age Publishing, Editors: Richard R. Verdugo, pp. 1-24

Education reform in Finland and the comprehensive school system:
<https://www.centreforpublicimpact.org/case-study/education-policy-in-finland/>

Kirsti Lonka (2018): Education lifted Finland out of poverty, but we need to keep developing to remain at the cutting edge. Dostupné na: https://www.helsinki.fi/en/news/education-news/kirsti-lonka-education-lifted-finland-out-of-poverty-but-we-need-to-keep-developing-to-remain-at-the-cutting-edge?gclid=CjwKCAjwpqv0BRABEiwA-TySwb0af8zLcod3-8G4eOx3hEiFKxld-IP5LJOCvrzrxQWbgU5X_I9OhoCWQUQAvD_BwE

PISA - Finsko, rok 2018:
https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_FIN.pdf

Statistiky - Finsko - dostupné na: vzdělávání: http://stat.fi/til/kou_en.html
Sahlberg, Pasi (2009): Short History of Finish Education. Dostupné na: <https://www.semanticscholar.org/paper/A-short-history-of-educational-reform-in-Finland-Sahlberg/d213a2338d6d78ca84c2dc4c75b78318fdb89719>

Finland: Slow and Steady Reform for Consistently High Results, dostupné na: <https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46581035.pdf>

Aktuální informace - legislativa, curricula, dostupné na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/finland_en

Twenty- five Years of Educational Reform Initiatives in Finland

Český statistický úřad - <https://www.czso.cz/csu/czso/skoly-a-skolska-zarizeni-skolni-rok-201718>

Statistics Finland - https://www.stat.fi/til/erop/2017/erop_2017_2018-06-11_tie_001_en.html

City of Helsinki - <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/en/education>

Více informací o projektu *Vzděláním k úspěchu bez bariér* a jeho činnosti
naleznete na našich webových stránkách:

www.bezbarier.zcu.cz

Tento materiál vznikl v rámci projektu "Vzděláním k úspěchu bez bariér"
reg. číslo CZ.02.3.62/0.0/0.0/16_037/0003942

Informační a poradenské centrum Západočeské univerzity
Univerzitní 20, 301 00 Plzeň
www.bezbarier.zcu.cz
www.ipc.zcu.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

